

Elu esimene eksam pani proovile

Laupäeva hommikul viis minutit üle kümne paotub Prantsuse Lütseumi uks. Sisse astub poisipõnn, ülikond seljas ja lips ees, käsi ema peos. Nagu 1. septembril. Ainult et aktuse asemel algab konkurss. Koha eest teises klassis võistleb 120 poissi.

VICTORIA PARMAS

Prantsuse Lütseumi saali seinaääred saavad 7-8-aastasi poisse, nende õdesid-vendi ja vanemaid tihedalt täis. "Katsetele tulijaid olnuks rohkemgi, kuid lõpetasime soovijate kirjapanemise ära. Kui ühel on etteütetus viis, teisel viis ja nii veel sajalt õpilasel, keda sa siis valid?" küsib lütseumi direktor Lauri Leesi ootajaid silmates.

Neist pääseb tänavu lütseumi õppima iga kolmas. Täna toimuvatel tüdrukute katsetel on konkurss veelgi tihedam.

Algklasside õpetaja Anu-Liis Kõlli rahustab vanemaid. Lapsed on niigi rahulikud. Samas tuleb õpetaja meelde, et kolme kohustusliku võõrkeele tõttu on tulevaste lütseumlaste koormus suur ja vanemate abi vajalik. "Koolipäevad on kuus tundi pikad, algklasside majas pole sööklaid ja laps peab esimestel aastatel leppima kodust kaasa pandud võileivaga," hoiatab õpetaja Kõlli. "Praegu on veel viimane aeg ümber mõelda ja katsetest loobuda." Ükski vanem oma last ära ei vii. Hoopis õpetajad võtavad poisid sappa ja jagunevad kuue klassiruumi vahel.

Ainult kaks korda kustutasin

Kõliseb koolikell. "Ole tubli," ütleb isa Eerikule, silitab pead ja lahkub klassist. Vanemaid katsetele ei lubata. "Te ei tule ju lapsega koolitundi kaasa," on Lauri Leesi lühike põhjendus. "Kui te meie õpetajaid ei usalda, ei peaks te oma last siia kooli panema."

"Kas kõigil on pliiats ja kustutuskumm olemas?" uurib õpetaja. Saanud vastuseks 18 jah-i, võib etteütetus alata. Enne esimest lauset jõuab Krister veel küsida, kas kirjutada tuleb suurte trükitähedega. Õpetaja lubab igaljuhul kirjutada sellistega, millega oskab.

"Kalev ja Kristi tõttavad poodi," loeb õpetaja Kristina Nurk ette esimese lause. Sõna "poodi" venitab

Veel viimane julgustav pai ja elu esimene eksam võib alata.

RAIGO PAJULA

Prantsuse Lütseumi teise klassi astuja peab:

- oskama soravalt lugeda emakeelset tekst ja loetut mõistma
- kirjutama etteütlust trükitähedega
- arvutama 20 piires, teadma märke "suurem", "väiksem", "võrdne" tähendust
- tundma aastaaegu, teadma oma nime, vanust, elukohta ja muud teavet teda ümbritsevast maailmast

õpetajanna eriti pikalt ja sõna "tõttavad" rõhutab ka. Ometi kirjutab esimeses pingis istuv poiss "tõttavad". Üks viga on tehtud ja hinne "neljale" langenud. Kui etteütelse eest "nelja" saanud poiss võib jätkata matemaatikatestiga, siis alla viie palli saanud tüdrukul ei ole suure konkursi tõttu järgmisele katsele enam asja.

"Poiste katsed on tüdrukute omadest natuke kergemad," tunnistab lütseumi direktor, kelle hinnangul on selles vanuses tüdrukute analüütiline mõtlemine poiste omast parem. Kui Lauri Leesi haridusministriks saaks, läheksid tüdrukud kooli seitsme-, poisid aga

kaheksa-aastaselt.

"Polla ootab lapsi," loeb õpetaja vähemalt üheksandat korda etteütelse viimast lauset. Eerik nühib kustutuskummiga o-tähte maha. Ilmselt pole see tema arvates piisavalt ümmargune. "Tädi, kas see koera nimi on põhhi- või kõhhi-ga?" tahab Krister selgust saada. Kõliseb kell ja esimene katse on lõppenud

"Kas ostavad on ikka üks a?" küsib väikemees vaheajal isalt. Saades vastuseks jah, kõlab poisi suust rõõmus "jess!". "Kuidas tunne on?" uurib teine lapsevanem. "Ainult kaks korda kustutasin," teatab poeg emale uhkelt.

Miks tedre silmad on punased?

Kõlab uus kell ja algab matemaatikatest. Etteütelse tulemuste põhjal jätkab selles klassis 12 poissi. Neist kahe etteütelse hinne oli "viis", ülejäänuid "neli". "Matemaatika on mu lemmiktund," teatab Krister enne lahendamist hakkamist. Viie minuti pärast on enamik poistest oma 13 ülesannet ära

teinud ja ootavad uut kellahelinat.

Jäänud on viimane katse. Poisid loevad vaikselt pobisedes ette antud teksti. Mõne minuti pärast tuleb neil õpetajale vastata näiteks, miks tedrel on silmad ja kulnud punased. "See on nutmisest," teab Eerik loetud teksti põhjal. Vastus on õige. Seejärel kontrollib õpetaja poisi lugemisoskust. Lauri Leesi sõnul veerijad nende kooli sisse ei saa.

"Miks sa tahad meie kooli õppima tulla?" küsib õpetaja Katrin Kroosmann vestlusel Eerikult. "Et targaks saada," saab ta poisilt kiire vastuse. Vestlusvoorus tahavad õpetajad lastelt teada, millist raamatut laps viimati luges, milliseid tähtsaid riigimehi ta oskab nimetada, kuidas veedab pere vaba aega, kus laps elab ja milline on Prantsuse Lütseumi müts. Mütsi kohta ei oska poisid suurt midagi öelda. Poliitikutest teavad pea kõik Lennart Merit. Mõni oskab nimetada ka Siimanni ja Savisaart.

Oma elu- ja kooli asukohta kirjeldavad väikemehed aga väga täpselt. "Käin 54. keskkoolis. See asub Nõmmel. Teate, kus on see lagune-

nud maja? Sealt lähete edasi," kirjeldab Krister, viipab käega suunas, kuhu tuleb minna, ja räägib ohinal edasi.

Õpetaja tänab teda põhjaliku juutu eest ja ütleb nägemist. Kas Krister kooli sisse sai, saavad vanemad teada teisipäeval.

Pettunud vanemad ähvardavad kohtuga

Teisipäeval on Lauri Leesi kodus haige, telefon välja lülitatud. Direktori sõnul leidub igal aastal kibestunud vanemaid, kes tahavad teada, miks tema võsuke sisse ei saanud ja otsivad õpilasnimekirjast kuulsaid perekonnanimesid. Aastate jooksul on direktor saanud emadelt-isadelt nii kohtuähvardusi kui rahapakkumisi. Suurim summa on olnud 16 000 krooni.

Need vanemad, kelle lapsel sel korral hästi ei läinud, ei tohiks süüdistada ei ennast, last ega kooli, vaid saatust. See laupäev oli lihtsalt halb päev ja mõni teine laps oli tublim. "Olukorda tuleb võtta filosoofilisemalt," lohutab Lauri Leesi.